

Det Sydslesvigske Samråd

18. november 2019

Sekretariatet

Samrådsmødet mandag den 2. december 2019
Bilag til dagsordenspunkt 7 –
Orientering om SSWs drøftelser om en mulig deltagelse til
forbundsdaysvalget

Indstilling: Drøftelse og stillingtagen

Landesverband

Norderstraße 76
24939 Flensburg

Tel. (0461) 144 08 310
Fax (0461) 144 08 313
info@ssw.de

Overvejelser omkring SSWs deltagelse i forbundsdagsvalget 2021

1. Indledning
2. Lovlige og valgtekniske forudsætninger
3. Organisatoriske og økonomiske forudsætninger
4. Kandidatspørgsmålet og et forbundsdagsmandats muligheder
5. Overvejelser omkring samspillet med landdagsgruppen og partiet
6. Overvejelser omkring opbakningen fra mindretallene og risiko for klage mod SSW
7. Sammenfatning af fordele og ulemper ved at opstille til forbundsdagsvalget

1. Indledning:

SSW deltog med egne kandidater i forbundsdagsvalgene fra 1949 til 1961. Fra 1949 til 1953 var **Hermann Clausen** fra Slesvig medlem i Forbundsdagen for SSW. Efter 1961 besluttede partiet ikke mere at opstille til forbundsdagsvalget, idet man vurderede ikke at have chancer for at opnå et mandat. Spørgsmålet om SSWs deltagelse i forbundsdagsvalg blev genoptaget i partiet, da SSW til landdagsvalget i 1996 for første gang i mange år fik **2** landdagsmandater og over **38.000** stemmer. Landsvalglederen meddelte efter valget, at det var muligt, at SSW evt. også kunne opnå et forbundsdagsmandat med dette stemmetal, fordi partiet som mindretalsparti ligeledes er fritaget for **5%**-spærregrænsen til et forbundsdagsvalg (Bundeswahlgesetz § 6, Absatz 3). Med valgsejren ved landdagsvalget 2000 med over **60.000** stemmer blev det endnu mere realistisk, at SSW kunne få et mandat, hvis man deltog i forbundsdagsvalget. Alligevel har et relativt klart flertal af partiets landsmødedelegerede i 1998, 2002, 2005 og i 2009 afvist, at SSW skal deltage i forbundsdagsvalget. I 2009 besluttede landsmødet, at diskussionen om forbundsdagsvalget foreløbigt var afsluttet og kun skulle genoptages, hvis to amter eller landsstyrelsen skønnede, at det var nødvendigt. SSWs landsstyrelse har efter Europa-Parlamentsvalget 2019 besluttet, at partiet bør genoverveje, om SSW opstiller til det næste forbundsdagsvalg.

Landsstyrelsen frygter, at SSW i den offentlige debat bliver for usynlig for vælgerne, hvis partiet ikke opstiller til forbundsdagsvalget – og at det kan have negative følger for det efterfølgende landdagsvalg.

Ved tidligere debatter var argumenterne imod en opstilling til forbundsdagsvalget bl.a., at det ville koste partiet mange ressourcer uden at give særlig megen indflydelse i Berlin. Landsstyrelsen mener, at tiderne har forandret sig. Og nye tider kræver nye svar. Den politiske hverdag er blevet hurtigere, mere larmende og mere kompliceret siden dengang. Der er i dag mange flere partier, som konkurrerer om opmærksomhed i medier og sociale netværker 24 timer i døgnet. Landsstyrelsen frygter, at SSW risikerer at blive glemt, hvis vi kun finder sted ved hvert andet valg. Rammebetingelserne for forbundsrepublikkens mindretalspolitik bliver forringet, idet Tysklands store folkepartier er i nedgang. Derfor bør

mindretalspartiet SSW overveje selv at opstille til forbundsdagsvalget for at præge mindretalspolitikken i Berlin.

SSWs landsmøde besluttede i september en køreplan for, hvordan diskussionen om en mulig deltagelse skal føres internt i partiet. Det er vigtigt, at partiets basis drøfter dette vigtige emne meget grundigt, inden et ekstraordinært landsmøde i maj/juni 2020 træffer en endelig beslutning.

SSWs landsstyrelse vil have klarlagt alle fakta, så partiet på et seriøst grundlag kan diskutere en mulig deltagelse. Det er derfor formålet med denne fremstilling at få undersøgt de juridiske, tekniske, organisatoriske, økonomiske og politiske forudsætninger for, at SSW kan deltage i et forbundsdagsvalg, samt at belyse fordele og ulemper. Der tages på nuværende tidspunkt ikke stilling til en mulig opstilling til Europa-Parlamentsvalget, men hvis partiet deltager i det kommende forbundsdagsvalg, bør også dette tages op til overvejelse.

2. Lovlige og valgtekniske forudsætninger:

Ligesom ved landdagsvalgene er SSW fritaget for 5%-spærregrænsen til forbundsdagsvalget og kan udelukkende opstille i Slesvig-Holsten (Bundeswahlgesetz § 6, Absatz 6). Hvis partiet benytter sig af den samme model som til landdagsvalget, skal SSW opstille mindst 5 direkte kandidater i de sydslesvigske valgkredse og på Helgoland. For tiden er det følgende 5 valgkredse:

Valgkreds 1: Slesvig-Flensborg.

Valgkreds 2: Nordfrisland-Ditmarsken Nord.

Valgkreds 4: Rendsborg-Egernførde.

Valgkreds 5: Kiel.

Valgkreds 7: Pinneberg (pga Helgoland).

For at opnå valg til forbundsdagen, skal SSW være valgbar med anden-stemmen i hele Slesvig-Holsten. Derfor skal partiet også opstille en landsliste, som f.eks. kunne bestå af de samme fem kandidater. For at understøtte valgkredskandidaterne kan det også overvejes, at der opstilles yderligere kandidater på landslisten, så man f.eks. kommer op på 10 kandidater. Det ville give flere SSW-politikere mulighed for at profilere sig og blive kendt af offentligheden forud for landdagsvalget 2022. Landsstyrelsen lægger op til en åben kandidatfindingsproces, hvor valgkreds- og listekandidaterne bliver foreslået lokalt af partiets basis og den endelige liste med spidskandidaten derefter besluttet på et landsmøde. Det vurderes, at SSW kan opnå et mandat med **50.000-80.000** stemmer. Det afhænger bl.a. af, hvor mange partier der deltager i forbundsdagsvalget i Slesvig-Holsten, hvor mange af dem der kan opnå valg til forbundsdagen, hvordan fordelingen af forbundsdagsmandater vil være mellem partierne her i landet samt hvor høj valgdeltagelsen er i delstaten i forhold til hele Forbundsrepublikken (Bundeswahlgesetz §6). Som hovedregel kan det siges, at SSW helt sikkert vil få et mandat, hvis partiet får så mange stemmer, som det sidste forbundsmandat i Slesvig-Holsten koster. Ved valget i 2017 blev **26** forbundsdagsmedlemmer valgt i Slesvig-Holsten, og det sidste mandat kostede ca. **58.000** stemmer (valgdeltagelsen var på ca. **76 %**). Da SSW er fritaget fra 5%-spærregrænsen, deltager partiet ligeberettiget i mandatstællingen efter beregningsmetoden Sainte Laguë. Ved landdagsvalget i 2017 opnåede SSW **48.968** stemmer ved en valgdeltagelse på ca. **64%**.

Med de seneste valgresultater til landdagsvalget og stemmeantal til kommunalvalget er chancen for at opnå et SSW-forbundsdagsmandat til stede.

3. Organisatoriske og økonomiske forudsætninger:

Hvis SSW opstiller til et forbundsvalg, så skal hele partiets organisation og medlemmerne gå **100 %** ind i valgkampen. Selv om det er en stor udfordring, vurderes det, at det organisatorisk er muligt for SSW at gennemføre en forbundsvalgkamp, da den i vid udstrækning kan føres ligesom en landdagsvalgkamp i Slesvig-Holsten. At SSW for første gang siden 1961 opstiller til et forbundsvalg, ville vække stor offentlig opmærksomhed, hvilket ville være en fordel for valgkampagnen, som også i stort omfang bør foregå på de sociale medier.

Valget forventes at blive afholdt senest i slutningen af september 2021, og den hede valgkampfase vil koncentrere sig om de sidste tre måneder før et valg. Hvis SSWs kandidater senest bliver udpeget i slutningen af november 2020, så er der tid til at beslutte et valgprogram i foråret 2021. Valgkampagnen og valgkravene bør udarbejdes i sammenhæng med landdagsvalget 2022 og kommunalvalg 2023, da det er vigtigt, at vælgerne oplever en sammenhængende profil af SSW til de tre valg. Til forbundsvalget vurderes det, at mindretals- og borgerrettighedspolitik, miljø- og klimabeskyttelse, regionalpolitiske emner for Slesvig-Holsten samt skandinaviske impulser af SSW bør give gode muligheder for at profilere partiet.

En deltagelse i forbundsvalget vil binde en stor del af landsforbundets og frivilliges kræfter, men kampagnen kan på det praktiske niveau føres som til landdagsvalget.

SSW's landsforbund har i sit budget ikke afsat midler til en forbundsvalgkamp. I 2018 har vi haft et bedre regnskabsresultat end budgetteret, og vi er lige nu i gang med at spare op til valgkampbudgettet for de kommende landdags- og kommunalvalg, som afholdes i maj 2022 og 2023. I budgettet for 2019 og fremover regner SSW's landsforbund med et årligt overskud på gennemsnitligt **50.000,- €**. Formuen skønnes ultimo 2019 at være på ca. **130.000,- €**. Valgene i 2022 til 2023 er lige nu budgetteret til ca. **320.000,- €**. For at opnå et godt resultat til et forbundsvalg skønnes det, at budgettet bør ligge mellem **120.000,- €** og **180.000,- €**. Hvis de tre kampagner kan planlægges sammenhængende, skønnes det, at landsforbundet kan nøjes med at stille ca. **470.000,- €** til rådighed for de tre valg. Ud af de nuværende økonomiske forhold skønnes det, at landsforbundet kan stille ca. **320.000,- €** til rådighed for valgene. Det betyder, at SSW mangler ca. **150.000,- €** for at finansiere alle tre valgkampe.

SSW vil dog efter valget i fire år kunne få et årligt tilskud fra forbundet på **1 €** pr. valgstemme (Parteiengesetz §18, Absatz 3). Det vil sige, at partiet mindst skal opnå ca. **37.500** stemmer, for at et forbundsvalg økonomisk kan løbe rundt.

Der er et mindre økonomisk risiko for SSW ved at deltage i et forbundsvalg, hvis stemmeantallet til forbundsvalget bliver mindre end forventet.

4. Kandidatspørgsmålet og et forbundsmandats muligheder:

Partiets spidskandidat til forbundsvalget vil være i en nøglerolle, da han eller hun under valgkampen og efter et muligt valg vil være meget i mediernes og mindretallets søgelys. Valget vil kræve en ekstraordinær indsats af spidskandidaten, men særlig efter et succesrigt valg vil arbejdet som forbundsmandat stille skrappe krav til vedkommende. Et muligt forbundsmandat for SSW skal i høj grad håndteres professionelt i tæt samspil med landdagsgruppen og landsforbundet.

SSWs spidskandidat bør derfor være en person med de fornødne politiske og menneskelige kvaliteter.

Hvis et SSW-forbundsmedlem ikke tilslutter sig en anden fraktion i forbundsdagen, er der ikke mulighed for at opnå en udvalgsplads eller fraktionstatus m.m. I et sådant tilfælde har et SSW-forbundsmedlem kun mulighed for at deltage i forbundsdebatter, hvorved der ifølge forbundsdagens regler (jvf. Geschäftsordnung) kun gives begrænset taletid. Et fraktionsløst forbundsmedlem kan heller ikke stille lovforslag og andragender. Han eller hun kan dog stille ændringsforslag ved andenbehandlingen af et lovforslag og stille skriftlige og mundtlige spørgsmål til regeringen eller tilslutte sig andre lovforslag/andragender. Disse politiske redskaber kan sammen med et godt pressearbejde med fordel benyttes for at synliggøre SSWs holdninger, især til slesvig-holstenske spørgsmål og vigtige forbundspolitiske emner, hvor det forventes, at SSW også tager stilling. Det er selvfølgelig muligt, at et SSW-forbundsmedlem kan tilslutte sig en anden fraktion for at komme med i udvalgsarbejdet. Selv om SSW fra 1949 til 1953 var med i en "Fraktionsgemeinschaft", kan det være politisk problematisk at tilslutte sig en anden forbundsfraktion uden at binde sig alt for meget partipolitisk. Muligvis kan der ved forhandlinger med de andre forbundspartier hen ad åre opnås en fraktionsstatus for SSW i Forbundsagen på samme måde som i landdagen.

Et SSW-forbundsmedlem bør i tæt samarbejde med landsstyrelsen vurdere mulighederne og afveje dem mod ulemperne. En anden vigtig opgave for et SSW-forbundsmedlem vil bestå i at agere som lobbyist for mindretalspolitikken i Berlin, igennem tæt kontakt med de andre fraktioner og regeringen samt interesseorganisationer/mindretalsrådet at opnå konkrete fremskridt for mindretallene og varetage deres interesser i Berlin.

Selv om et SSW-forbundsmedlem vil have færre rettigheder end et SSW-landdagsmedlem, kan der ved den rette fremgangsmåde opnås konkrete politiske resultater i forbundsdagen, f.eks. for mindretallene.

Et forbundsmedlem får ud over sit månedlige vederlag p.t. **4.418,- €** pr. måned for udgifter (Abgeordnetengesetz § 11) i forbindelse med varetagelse af valgkredsmandatet (kontorleje og kørselsudgifter). Derudover får et forbundsmedlem refunderet udgifter i forbindelse med at have medarbejdere i Berlin, hvor der også stilles et kontor på **54** kvadratmeter i Forbundsagen til rådighed, og ansatte svarende til **22.201,- €** bruttoløn om måneden (Abgeordnetengesetz §11). Dvs. ud over at have en valgkredsmedarbejder kan et forbundsmedlem have mellem **3** og **4** yderligere medarbejdere ansat alt efter, hvilken kvalifikation der er ønsket. Dette ville være en investering i fremtiden, da yngre medlemmer af mindretallet kunne få arbejde her. Både partiets valgkredsarbejde og pressearbejde kunne i samspil med landdagsgruppens medarbejdere tilføres flere ressourcer.

Partiets samlede personaleressourcer kunne øges betragteligt og benyttes i den daglige politiske kamp og dermed øge SSWs synlighed i den offentlige debat.

5. Overvejelser om samspillet med landdagsgruppen og partiet:

En forudsætning for at varetage forbundsmandatet med fordel for partiet vil være at profilere SSW, der er det regionale og sociale alternativ, som i Berlin kan gøre en forskel for Sydslesvig og Slesvig-Holsten samt for det danske mindretal og friserne.

Det er ikke realistisk at tro, at et enkelt forbundsmedlem alene kan overkomme at tage stilling til alle relevante forbundspolitiske emner. I ny og næ i forbindelse med de overordnede store emner er det muligt, men i dagligdagen vil ressourcerne ikke række til større forbundspolitiske ambitioner. Derfor anbefales det, at et forbundsmedlem og hans eller hendes medarbejdere implementeres i partiets og landdagsgruppens daglige arbejde, herunder især presse- og offentlighedsarbejde med stor fokus på relevante emner fra Slesvig-Holsten og valgkredsarbejdet.

Et SSW-forbundsmedlem bør altså prioritere sit forbundspolitiske arbejde og være meget opmærksom på, at det især er i mindretalspolitikken og de regionale emner, man bør lægge sine kræfter.

Forbundsmedlemmet bør integreres i de nuværende SSW-strukturer på presseområdet, og et forbundsmedlems medarbejdere bør i samarbejde med landdagsgruppens medarbejdere tage regionale emner op i forbundsdagen. Da mange af forbundsdagsemnerne også diskuteres i den slesvig-holstenske landdag, ligger her en synnergieffekt for partiet som helhed. Også i mindretalspolitikken kan et SSW-forbundsmedlem i Berlin spille en positiv rolle og understrege partiets selvopfattelse som afgørende aktør i mindretalspolitikken. Derfor bør et SSW-forbundsmedlem deltage i og varetage kontakten til mindretalsrådet. Det må dog understreges, at det fortsat vil være landdagsmedlemmerne, der vil være i fokus i den sydslesvigske offentlighed, da de væsentligste mindretalspolitiske rammebetingelser stadigvæk afgøres i landdagen i Kiel. Et forbundsmedlem kan med sine medarbejdere være et godt supplement til landdagsgruppens daglige arbejde.

Hvis arbejdet bliver koordineret rigtigt, kan SSWs politiske gennemslagskraft og synlighed som regional- og mindretalsparti øges igennem et forbundsmedlem.

6. Overvejelser om opbakningen fra mindretallene og risiko for klage mod SSW:

I fortiden har SSW været splittet om partiets opstilling til et forbundsvalg. Der var mange i det danske mindretal og hos friserne, der ikke ønskede, at SSW opstiller til et forbundsvalg. Årsagen havde meget med selvforståelsen af det danske og frisiske mindretal samt SSWs udprægede identitet som regional- og mindretalsparti at gøre. For nogle i mindretallet overskrides der med en deltagelse i forbundsvalget en grænse, for så skal SSW pludselig også tage stilling til den "store politik" som f.eks. hvem der skal være forbundskansler.

På den anden side tager SSW jo allerede i den slesvig-holstenske landdag stilling til mange forbundspolitiske emner, og både **Lars Harms**, **Anke Spoorendonk** og **Karl Otto Meyer** har f.eks. været med til at vælge forbundspræsidenten. Da SSW var med i kystkoalitionen, tog man også stilling til næsten alle forbundspolitiske emner, og **Anke Spoorendonk** var som minister medlem af Forbundsrådet.

Ved de seneste valg, hvor SSW ikke deltog (forbundsvalg 2017 og Europa-Parlamentsvalget 2019) kunne man se, at mange unge fra mindretallet engagerede sig til valgene og endda blev medlem i andre partier. Hvis SSW opstiller til forbundsvalg, villet man være mere synlig for denne vælgergruppe og give dem et alternativ til andre partier. Alligevel bør man tage bekymringerne alvorligt, og derfor et det rigtigt, at der gennemføres lokale møder, hvor alle med tilknytning til det danske mindretal kan være med til at diskutere dette emne.

Uden en klar opbakning fra hele partiet og mindretallene vil det være svært for SSW at få succes til et forbundsvalg, og risikoen for splittelse er til stede.

Selv om forfatningsdomstolene i flere omgange har afvist klager mod SSWs fritagelse fra 5 % spærregrænsen i Slesvig-Holsten, er der en vis risiko for, at der kommer en klage mod SSW i tilfælde af succes ved forbundsvalg. Sandsynligheden for, at SSW kan tabe sådan en sag, vurderes dog at være ringe, hvis vi fra starten gør det klart, at vi især på grund af mindretalspolitiske overvejelser opstiller til forbundsvalg.

En mulig klage ved forfatningsdomstolen i Karlsruhe mod fritagelsen af spærregrænsen er dog forbundet med større omkostninger for SSW til advokatbistand.

7. Sammenfatning af fordele og ulemper ved opstille til forbundsvalg:

Pro:

- *Landsstyrelsen frygter, at SSW i den offentlige debat bliver for usynlig for vælgerne ved ikke at opstille til forbundsvalg – med negative følger for det efterfølgende landdagsvalg.*
- *Med de seneste valgresultater til landdagsvalg og stemmeantal til kommunalvalg er chancen for at opnå et SSW-forbundsvalgsmandat til stede.*
- *Selv om et SSW-forbundsvalgsmedlem vil have færre rettigheder end et SSW-landdagsmedlem, kan der ved den rette fremgangsmåde opnås konkrete politiske resultater i Forbundsdagen, f.eks. for mindretallene.*
- *Partiets samlede personaleressourcer kunne øges betragteligt og benyttes i den daglige politiske kamp og dermed øge SSWs synlighed i den offentlige debat.*
- *Hvis arbejdet bliver koordineret rigtigt, kan SSWs politiske gennemslagskraft og synlighed som regional- og mindretalsparti øges igennem et forbundsvalgsmedlem.*

Kontra:

- *En deltagelse i forbundsvalg vil binde en stor del af landsforbundets og mange frivilliges kræfter, men kampagnen kan på det praktiske niveau føres som til landdagsvalg.*
- *Der er et mindre økonomisk risiko for SSW ved at deltage i et forbundsvalg, hvis stemmeantallet til forbundsvalg bliver mindre end forventet.*
- *Uden en klar opbakning fra hele partiet og mindretallene vil det være svært for SSW at få succes til et forbundsvalg, og risikoen for splittelse er til stede.*
- *En mulig klage ved forfatningsdomstolen i Karlsruhe mod fritagelsen af spærregrænsen for SSW vil være forbundet med større omkostninger til advokatbistand.*